

ESTRELIÑAS DA TERRA

GEASTRACEAE

Cristovo Ruiz Leivas*

Cristovo Ruiz Leivas

Astraeus hygrometricus.

Cristovo Ruiz Leivas

Geastrum triplex.

Cristovo Ruiz Leivas

Geastrum quadrifidum.

Entre os moitos cogomelos que se poden atopar en tempos de choivas nas terras de Valdeorras, O Bolo e Trives, destacan pola súa variedade e beleza, os *Geastraceae*. Son os coñecidos tamén como "Estreliñas da terra". Non son comestíbeis, pero son dos máis raros e preciosos que se poden ver. O seu carpóforo está provisto de varias envolturas e ao abrir convértese en estrela.

ASTRAEUS HYGROMETRICUS (PERS.: PERS.) MORGAN

A *Astraeus hygrometricus* é unha especie fácil de identificar pola súa típica forma de estrela e o seu carácter higroscópico, que fai que cambie de forma segundo o grao de humidade ambiental, diferenciándose doutras especies parecidas como case todas as do xénero *Geastrum*. O carpóforo pasa de globoso a esférico e de 2 a 4 cm de diámetro antes de abrirse. Sen pé, ao primeiro é de cor esbrancuxada e moi duro, de aspecto coirrento. Ao madurar, bótase totalmente fóra da terra e co exoperidio aberto en forma de estrela de 6 a 10 brazos puntiagudos. O exoperidio ábrese en tempo húmido e péchase en tempo seco, ten a cara externa esbrancuxada e a interna cuarteada de cor branca sobre fondo pardo, aínda que é variábel segundo o grao de humidade.

O endoperidio é globoso como unha pequena cúpula, sen pé, membranoso papiráceo de cor gris parda. Ao madurar é fráxil, ábrese no ápice por un pequeno buraco (estoma) sen delimitar, raxado e irregular por onde expulsa as esporas. En outono, inverno e primavera é moi abundante. Crece formando grandes grupos

GLOSARIO:

Carpóforo: aparato reprodutor dos fungos.

Peridio: Envoltura do himenio, ou membrana onde están localizadas as esporas dos fungos.

Exoperidio: Capa externa do peridio.

Endoperidio: capa interna do peridio.

Higroscópico: que absorbe a humidade do ambiente.

Gleba: masa central do aparato esporífero.

Peristoma: é o que regula a saída das esporas conforme á humidade do ambiente.

en bosques de frondosas e coníferas, pasteiros e matogueiras.

GEASTRUM TRIPLEX

Ao brotar é de forma esférica e nace semisoterrada. O exoperidio, ao madurar, ábrese en estrela de 6-8 brazos (lacinias) triangulares e de consistencia carnosa que se curvan cara abaixo formando unha plataforma circular fragmentada a modo de colar, sobre a que descansa o endoperidio que é esférico. Unha terceira capa garda a gleba que é marrón na fase madura. Está provisto dun orificio apical polo que son expulsadas as esporas, axudadas polas pingas de choiva que ao caer golpean o endoperidio membranoso.

En fase aberta pode alcanzar os 12 cm de diámetro. Non ten pé e a carne é escasa, tampouco ten cheiro nin sabor apreciábeis.

Nace no outono-inverno baixo aciñeiras, sobreiras, e a follaxe de chans húmidos, calcarios e básicos. É frecuente nas terras de Xaogaza, A Veiga do Bolo e a Serra da Lastra.

GEASTRUM QUADRIFIDUM

Carpóforo aberto, de 20-25 mm de diámetro. Exoperidio formado por 4-7 lacinias que se levantan sobre o substrato, en forma de cúpula. O exoperidio está constituído por tres capas micelar, fibrosa e carnosa. A capa micelar, de coloración esbrancuxada, sepárase da capa fibrosa ocre amarelada e queda unida ao substrato. A capa carnosa é de cor parda clara e chega até os 2 mm de grosor. O endoperidio é globoso, de 10-15 mm de diámetro, e de cor parda. Na base, o endoperidio presenta un curto estípite (2-3 mm de altura) con apófise marcada. O peristoma é de cor ocre-amarelada, fimbriado e ben delimitado.

En sesenta anos nunca o atopei noutro hábitat que non fose o piñeiral de Veigamuños.

MYRIOSTOMA COLIFORME

É un dos cogomelos máis raros do mundo e só o atopei en Xares, A Veiga Nesta zona o seu maior inimigo é o xabarril, que as come cando están verdes, pois parecen patacas.

* Cristovo Ruiz Leivas é micólogo autodidacta e etnógrafo.

+info: http://www.valdeorras.com/micologia/morchella/morchella_conica.htm